

a mező, ugy az is világos, miszerint a fönt mondott szabadság élvezetében, a ki csak tehetné, sietni fogna erdeit letarolni és a talajt a mennyire csak lehetne az eke barázdavonó vasával meghódítani, még pedig annál inkább, miután e mellett az évek hosszú során át fölhalmozódott fa tőke ára is tetemes összeggel kecsgetet.

Az erdőnek föltétlenül csekélyebb jövedelmezősége dogmájából az illetők tehát igen természetesen azon végkövetkeztetést vonták: *hogy a magánerdőgazdaság szabadságára az összes erdők végvesztélyeztetése nélkül gondolni sem lehet, hogy az állam mulhatlan kötelességei közé tartozik, valamennyi erdő fölött szigoruan felügyelni, kezeléseik részletes elveit meghatározni, minden a mivelés változtatására célzó szándékot erélyesen visszautasítani és semmi áldozat követelésétől vissza nem riadni, csakhogy a faszükség kielégítésének tartóssága biztosítva legyen.*

Ámde fektessük rendszeres számadásainkat okszerű alapokra — és kiderül, hogy *a célszerűen létező, rendesen kezelt és használt erdő épen annyit és kedvező viszonyok között többet jövedelmezhet, mint a mező, hogy a kettő között létesítendő helyes arány — mind a kettőnek a földminőséghez arányos jövedelmet biztosítand. Mert mind a kettő egyiránt mellözhetlen szüksége van hivatva kielégíteni.*

Erről meggyőződve minden erőszakolt fatermelést, az erdőnek kényszeres föntartását s minden ide vágó áldozatot fölösnek fogunk tartani. — Reméljük, hogy nézeteink ellenfelei is jó szívvvel megfogják engedni, mikép saját javát kiki akadálytalanul kereshesse, ha majd *alaposabb tanulmányok* és okszerű számítások útján ők is eljutnak annak tudatához: *hogy a célszerűen létező erdőgazdaság előnyei az illető erdők föntartására elegendő biztosítékot nyújtanak.*

(Folytatása következik.)

Erdészeti törvényeink.

Most midőn az orsz. magy. Gazdasági Egyesület a jövő országgyűlés elébe terjesztendő, jelen viszonyainknak megfelelő erdészeti törvényjavaslat kidolgozásában fáradozik, s midőn szaktársaik a t.

Egyesületnek e felette fontos működését a legnagyobb érdekeltséggel kísérik, a közóhajtásnak vélünk eleget tenni, ha régiebb de még mindig érvényben lévő, s ámbár igen bölcs és a legszabadelvűbb erdészeti törvény fő alapelvét magában foglaló, de már oly gyökeresen változott viszonyaink közt többé ki nem elégítő erdészeti törvényeinket a mennyiben azok csak latin nyelven jelentek meg, hű magyar fordításban közöljük.

Törvényhozásunk az erdészetről először az emlékezetes 1790/1 országgyűlésen az 57-ik igen rövid törvényczikkben emlékezik meg. Ezen országgyűlés azonban időhiánya miatt csak általában rendelkezhetett az erdők megóvásáról, e tárgy közelebbi elintézését a következő országgyűlésre halasztván.

Az 1790/1 57. törvényczikk alapján hozatott az 1807. országgyűlésen az erdők megóvását tárgyaló XXI. törv. cz.

Az 1807. XX. törvényczikk a futóhomok megkötéséről és az ez által ellepott térek hasznosításáról szól.

Az 1840. IX. t. cz. a mezei és erdei rendőrséget tárgyalja.

Az 1844. X. t. cz. a futóhomokos területekre vonatkozó 1807. XX. t. cz. bővíti és módosítja.

Az 1848. X. t. cz. 8. §. részletes erdőtörvény hozását a jövő országgyűlésre halasztja.

Az 1861. országbirói értekezletek országgyűlésileg ajánlott javaslatának VI. 3. §. a mezei rendőség némi módosítását tartalmazza.

Ezen elősorolt törvényczikkek képezik a jelen magyar erdészeti törvény összegét, mely törvényhozóinknak az óhajtva várt új erdészeti törvény alakításánál kiindulási pontul és alapul szolgál.

Az 1840, 1844 és 1848 törvényczikkek valamint az 1861 országbirói értekezet eredeti magyar szövege minden könyvkereskedés útján megszerezhető; az 1807. XX. és XXI. törvényczikkeknek fordítása itt következik:

A futóhomok által okozható károk meggátlásáról és az általa elborított területek hasznosítási módjáról.

1807. XX. Törvényczikk.

Mint hogy az ország több részeiben tapasztaltatik, hogy a semmi haszonra nem szolgáló futó homok több mértföldekre terjedő

tájakat elborít, a termékeny földeket napról napra nagyobb és sebezsebb terjedésben a lakosok használatától elvonja, s már egész területek a terméketlen homoktól ellepettek.

Hogy ezen rosznak további terjedése, a tulajdoni jognak sérelme nélkül alkalmas eszközökkel és azon hatályljal, melyet a közhaszon tekintetbe vétele követel, megakadályoztathassék, Ő Felségének kegyelmes megegyezésével a Karok és Rendek határozták:

1. §. Hogy ha a közbirtokosok a homok további folyásának a közös homokterületeken erdők ültetése, vagy bármely más módon való meggátlására nézve maguk közt meg nem egyezhetnének, azon fél kérelmére, mely az ilyféle ültetést megkezdeni kívánná, a törvényhatóság az alispánt a mellé rendelendőkkel kiküldeni köteles, s ez írásbeli értesítésének kibocsátása után a homokos terület részét megvizsgálván, s a felmérés és ültetés szükségéről meggyőződván, mindegyiknek részletét a beltelki tetteges birtok arányához mérten, a tanyákon pedig részletenkénti mérnöki felmérés szerint ideiglen — a nélkül azonban, hogy a jogok megvizsgálásába bocsátkoznék, vagy ez által mások törvényes jogait sértené — s ekként a törvényes arányra nézve is, a törvény útját épségben hagyva, kihatítani s munkálatáról a megye közönségének jelentést tenni tartozik.

2. §. Hasonlólag a közös gyepes darabkák, melyek a futóhomok közt fekszenek, azon térnek számításából, mely javításra véteik fel, ki ne hagyassanak, hanem annak részletébe a kire esni fognak foglaltassanak be. Az alispán mindazonáltal ügyelend és a törvényhatóságok vigyázni fognak, nehogy az erdők ültetése a legelőnek megszorítására, a hol az magában is elégtelennek mutatkoznék, bármi esetben is ürügyül szolgáljon.

3. §. Minthogy a legeltetés az erdők növekedésének tökéletesen ártana, ennek megkísértése azon tájakon, melyek beültetvék, mindaddig míg a fák azon magasságra nőnek, hogy a barmok ezek közt kár nélkül legelhetnek, hatalmaskodás büntetése alatt tiltassék meg, az alattomos levágások vagy lehámozások által okozott károokra nézve pedig, a fenálló törvények tartassanak meg.

4. §. Az ellentállás vagy háborítás esetében az 1802-iki 23-ik törvényczikk 3-ik szakaszának rendelete ide is kiterjesztvén.

Az erdők fentartásáról.

1807. XXI. Törvényczikk.

Hogy az erdők pusztítása, származzék az akár pazarlásból, akár a birtoknak kétes per, vagy határvillongás alá vetett helyzetéből, akár végül a nem szabályozott közbirtoklásból az 1790/1 57-ik törvényczikk szerint, hatályosabban meggátoltathassék a pusztítók ellen elrendelendő zárlat iránt Ő Felseje kegyes megegyezésével még a következők határozottak:

1. §. Mihelyt azok által, kik a közbirtoklásban öröklési vagy bármily más czímen érdekelve vannak, az erdők pusztítása a vármegyének feljelentetik, ez az előterjesztés megvizsgálásának eszközzésére küldöttséget rendel ki, mely meggyőződván arról, hogy a bepanaszolt fél az erdő levágásában azon mérven melyet az újbólitás megkíván, kétségtelenül túllépett, vagy hogy a levágás a szükség nyilvános esetén kívül, azon időben és módon történt, melynek következtében a tuskók új hajtásainak menthetlenül el kell veszniök, vagy hogy a levágás után az utánnövésről rendes fentartási módok által gondoskodva nem volt, vagy végre az erdők kiirtása oly helyen fogatott fel, mely más használatra nem alkalmas, következőleg a fák kiirtásával haszonvehetlenné válik — az erdő további vágását a pusztítókra hozott büntetés alatt betiltandja, a vármegyének pedig a legközelebb tartandó közgyűlésen, mind a tapasztaltakról jelentést teend, mind a körülmények szerint behozandó zárlatról, a kinevezendő gondnokról, ennek megjutalmazásáról és hatásköréről, valamint az erdőnek a zár ideje alatti vágatásáról — miután ezekre nézve mind a panaszlok és bepanaszoltak mind az erdőszetben jártasok kihalgattattak, tekintetbe véve egyszersmind az erdő évenkénti növekvését, minőségét és kiterjedését — véleményt adand, a mi megtörténvén, a törvényhatóság a körülmények követelményéhez képest a zárlatot elrendeli és annak a mit a küldöttség jelentése következtében határozott, azonnali foganatosítását meghagyandja.

2. §. Minthogy ez időben a zár alá vett erdők a mérsékelt használat színe alatt a lezárás folyamában nem ritkán tönkre tétettek, nehogy ezután az efféle használat, mely bizonyos határvonásokkal általánosan alig szabályoztathatik, alkalmat adjon az elpusz-

tításra, határoztatik: a lezárt erdő fának levágása egy birtokosnak se legyen szabad, hanem ezt a törvényhatóságtól veendő utasítás szerint maga a zárgondnok hajtassa végre; ennek végrehajtása után a tisztán egynek uradalmához tartozó erdőkben a levágott fákat a tulajdonosnak jegyzék mellett átadandja, más erdőkben, melyeket több közbirtokosok birnak, ha a közbirtokosok közt a követendő arány kulcsáról semmi kétely sem forog fen, a levágott fákat, szem előtt tartva ezen kulcsot, azok közt elosztandja, ha pedig semmi ilyesféle kulcs előre nem léteznék, sem az ideiglenesen, t. i. az arányossági per befejezéséig követendőre nézve a közbirtokosok maguk közt meg nem egyeznének, ugyanazon fákat a folyó áron eladandja és az ezen úton beveendő pénzt a zár alatt megtartandja, ha pedig a közbirtokosok közül némelyek magukat fával kívánnák elláttatni, ezt azoknak a folyó árban kiszolgáltatja, de az árát, hacsak önkényt nem akarnának fizetni, tőlök nem fogja követelni, hanem azt mind-egyiknek részletéhez bejegyzendi, és az a zár végével minden egyes résznek be fog számíttatni. A hol végre a tűzi faizásra a dülő, ledölt, és a földön fekvő fák elegendők, ezekkel mind a közbirtokosok, mind a tiszta birtok urai az említett használatra, mind addig, mig különösen az előbbi pusztítás miatt az évenkinti vágást foganatba venni nem lehet, megelegedni tartoznak.

3. §. Hogy pedig a birói zár megsértésének jövőre nézve annál biztosabban eleje vétessék, az ellencselekvőktől, a vegyes birtokban másoknak okozott károkon, valamint a perbeli vagy máskép okozott költségeken s az ügyész tiszteletdíján kívül és fölül annyiszor a mennyiszor — a törvényszék előtt a tisztí ügyész felperessége mellett — 200 forintnyi büntetés, melynek két harmada a vármegye szükségeire fordíttatik, egy harmada pedig a zár gondnokának jut, vétetni rendeltetik — az idegen erdő bitorlóira nézve már az ennek előtte is foganatban volt törvények rendezkedése sértetlenül hagyatván.

4. §. A gondnoknak pedig felelőség terhe alatt szigoruan kötelességében álland minden áthágási esetet azonnal a törvényhatóságnak vagy a legközelebbi megyei tisztviselőnek feljelenteni, az ilyféle bejelentés következtében, miután az áthágásról előrebocsátandó vizsgálat által biztos tudomás szerzetett, a törvényhatóság az áthágó ellen, a nagyobb vagy kisebb kárra való tekintet nélkül, a kiszabott pénzbírság megvételére tisztí keresetet határozva nem álland ha-

talmában az efféle bírságot, vagy az ennek megvételére irányzott keresetet elengedni.

5. §. Hogy ha pedig az áthágó javaiból eleget nem tehetne, a bűntény minőségéhez képest belátás szerinti büntetéssel fenyítették meg, a tiszti ügyész pedig, nehogy a büntetlenség további kihágásokat idézzon elő, az ügyet egy év alatt befejezni tartozik.

6. §. A levágott, vagy az utánnövés ápolása végett erdészeti művelés alá vett, akár birói zár alá vetett, akár rendes vágások szerint használt erdőkben miként legyen a legeltetés megengedendő, maga a törvényhatóság határozandja meg és ha valaki a törvényhatóság által a legeltetés alól kivett és megtiltott évek alatt (mely tárgyban a közelebről levágott erdőkre nézve szabályul az lesz szem előtt tartandó, hogy a betiltás csak addig terjesztessék ki, míg a sarjak csúcsai azon magasságot érendik el és úgy megizmosodnak, hogy a barmok által le ne éthessenek) a tiltott legeltetést szántszándékkal megkísértendené, erdőpusztítónak tekintessék és a fentebb érintett büntetés alá vonassék. Ha mindazáltal a barmok betörése nem vétkesen hanem esetlegesen történt, csak a kár és a magán tilalomnak azon a helyen szokásba vett bírsága lesz követelendő.

7. §. Ahol a törvényhatóságok a kecskék legelését ártalmasaknak találják, azoknak tartását, elkobzás és a kár megtérítésének büntetése alatt eltiltandják.

8. §. A birói zár addig tartand, míg a pusztulás oka megszűntével ez a törvényhatóság által meg nem szüntetik, vagy a behozandó arány esetében míg az a végett indított per bevégeztetik.

9. §. Mindegyiknek a közbirtokosok közül, kik a még nem szabályozott erdő, tüskés-, cserje-, tövis- vagy fűzfabokrokkal benőtt hely közös birtokában vannak, szabadságában álland, jobb művelés és fentartási célból is, mely a közös használat miatt alig érhető el, az erdők aránylagos elosztása végett a törvényhatóság védelmét és birói zár behozatalát — a mi ezen esetben, ha csak a közbirtokosok közti előbbi egyezkedések és az erdők szabályozásai nem akadályoznák, mindég elrendezendő lészen — kérelmeznie.

10. §. Nehogy pedig a közbirtoklásban azok, kik a birói zárlatra okot nem szolgáltatottak, az által kelletén túl terheltessegen szabadságukban álland a többi közbirtokosoknak is részleteik arányla-

gos kihatására nézve, mindjárt az elrendelt zárlat után, pert indítani, mely hogy annál gyorsabban lefolyhasson, a következők határozatnak:

11. §. Mihelyt a felperes pert indítani szándékozik, azonnal a kérdéses erdő felméréséhez kezdjen, s a közbirtokosság közköltségén készítendő térképet a perlekedés kezdetén előállítani igyekezzék. Nehogy pedig annak elkészítése a közbirtokosok által késleltessék a vármegye közgyűlésén előlegesen bejelentett cél felfejtése után foganasítandó felmérés és térképezés megháborítása a hatalmaskodásnak, annyiszor a mennyiszer a megsértett felperessége mellett, megveendő büntetése alatt tilalmaztatik, s nehogy az alatt is, míg a büntetés megvételére vonatkozó per befejeztetik az ügy folyama felakadjon és hogy a felmérés végrehajtathassék, a folytatandó ellenállás esetében a törvényhatóság a felperes folyamodása folytán az ellenszegülő költségére elegendő karhatalmat rendelend el.

12. §. Minthogy a közbirtokban gyakran oly esetek fordulnak elő, hogy a beltelek tetteles birtokosán kívül az erdő használatához mások is részint az osztály fentartásánál, részint időközben felmerült örökösödésnél, részint végre a régibb használat gyakorlatánál fogva jogot tartanak, nehogy mindezeknek megidézése, minthogy többnyire távollevő helyeken laknak és nem ismertetnek, akadályul szolgáljon a per megindításának, elég lesz azokat, kik köztudomásilag a belteleknek, vagy a per tárgyát tevő erdőnek birtoklása — és használatában vannak a törvények által előirt módon megidézni, a többiekre nézve pedig, kik a folytonos használatot nem gyakorolják, sem helyben lakó emberök nincsen és azért mellőztetnek, a megindítandó per határideje a magyar királyi Helytartótanács útján körlevél által lesz kihirdetendő, s ugyanazok az efféle megidézésre tartoznak megjelenni, szabad legyen mindazáltal nekik az ügy végleges befejezéséig bármikor a perlekedésbe beavatkozniok és jogaikat védelmezniök. Ha azonban bármely körülmény miatt a perlekedésben részt nem vettek volna, ellenállással a végrehajtást meg ne akadályoztathassák. A birtoknak átruházása általi megváltoztatása a folytatólagos megidézés szükségességét nem vonja maga után, hanem az átruházó az efféle változtatást a per folytán bejelenteni, a vevő pedig minden megidézés nélkül a perbe avatkozni tartozik.

13. §. Minthogy a feleknek érdekekben áll, hogy az ilyféle támasztott per minél előbb végét érje, a perlekedő feleknek kötelessé-

gökben állandó nem csak azon a meghatározott törvénykezési időszak alatt, melyek némely törvényhatóságoknál szokásban vannak, hanem az ország főtörvényszékeinek egész törvénykezési ideje alatt is a per folytatni, s nem lesz szabad az ellenvetésekben a duplicán, s az ügy érdemében a triplicántól több perbeszédet azoknak semmisége alatt felhozniok. Azon kívül a bíró, a mennyire szükségesnek láttandja, az adandó feleletekre bizonyos határidőt tűzend ki.

14. §. Főlebbvitel a Sedriához birtokon belől, innen pedig birtokon kívül eszközölhető, hogy pedig a felülvizsgálat mindenképen meggyorsíttassék, a per ítéletileg eldöntetvén arról az eljáró alispán az első közgyűlés alkalmával a vármegyének jelentést teendő, a vármegye pedig azt a legközelebbi Sedriában minden előtt vizsgálat alá vétetni fogja.

15. §. Ezen ügy folyamának késleltetésére semminemű, még az elhalasztó bírói parancsnak sem leendő helye, nem értve ide azonban azon bírói parancsokat, melyek a törvényhatóságtól előlegesen veendő értesítés folytán a főkanzellariától kibocsáttatni szoktak. Miután ugyan is itt csupán a használat és haszonvétel szabályozása jó kérbésbe, azonkívül a per újítás is sértetlenül marad, a rendkívüli jogorvoslatnak semmi szükségessége fen nem forog.

16. §. Ezen törvény intézkedése nem csak azon erdőkre, melyek ugyan azon határbeli közbirtokosok közt közösek, hanem azokra is, melyek közben fekvő határok nélkül több birtoknak közösségében léteznek, ha csak a határ fölötti vita ki nem mutattatik, vagy gyakorlat szentesítette határlevelek fel nem mutattatnak, kiterjesztettnek nyilváníttatik.

17. §. Nehogy az épületeknek faanyagokból építése által az erdők pusztulásnak tétessenek ki, a jobbágyok (coloni) és zsellérek (inquilini) a törvényhatóság által arra köteleztessenek, hogy jövőben minden épületet (a mocsáros és vízáradásnak kitett helyek kivételével) ne fából többé, hanem vagy szilárd anyagokból, vagy nyers és égetett téglákból, vagy épen sár agyag és földből kiszítsenek, különben is a földes uradalom azon kötelezettség alól, hogy ezentúl falak építésére fákat utalványozzanak, felmentetteknek nyilváníttatnak.

18. §. Nem különben az önkényes kiirtások, az uradalom határozott engedélye nélkül, a jobbágyoknak testi büntetés és a kár megtérítése alatt egyenesen eltiltassanak, azon hozzáadással, hogyha

az irtásokat megkísértenék, az olyanféle tájakat az uradalom minden megtérítés nélkül saját használatára visszafoglalhassa.

19. §. Ahol a közbirtokban az arányosság már behozatott, az erdők mindazáltal az azokban megtartott közös legelő miatt, úgy, a mint azoknak nevedése megkíváná, nem műveltethetnének, megengedtetik a közbirtokosoknak, hogy mindenki közülök a maga részletét — nem akadályoztatva az előbbi gyakorlat vagy egyezkedés által — vágásokra oszthassa és a legeltetéstől, a mennyiben ez az utánnövésre nézve ártalmas lehetne, abban a részben, a mely levágatott, vagy az utánnövés ápolása végett erdészeti művelés alá vétetett, a fentebb tett rendelkezéssel megegyezőleg eltilthassa. Nehogy azonban a népes tájékokon ugyanazon egy időben az előbb létezett legelő használata egészen meg legyen akadályozva, mind a vágások kijelölésében, mind pedig a levágásban arra kellend ügyelni, nehogy az eltiltás egyszerre nagyobb terjedtségre essék, mintsem a szükséges legelő használata megengedi, s ebben is ovatosnak kell lenni, nehogy a szabad és tilalmas tájékok össze elegyítése által a legeltetés gyakorolhatlanná tétessék.

A hold befolyása a növényzetre.

Hogy tiszta, holdvilágos este és éjjeleken a lég nem azért hidegebb, mivel a hold világít, hanem mivel ilyenkor az ég boltozatja felhőtlen, a légoszlop nagyobb levén, a föld melegsége könnyebben kisugározhatik és szétterjedhet, azt már *Arago* bebizonyította. Ezen elméletből következik, hogy a hold a légmérsékletre semmi észrevehető befolyással nincs, de épen így áll e ez a növényekkel is?

A növényélet rendes lefolyása mint tudjuk, több külső feltételtől függ, melyek közül első helyen a melegség bizonyos foka, levegő, nedvesség és *világosság* állanak. Ezen utóbbinak befolyása eléggé kitűnik azon körülményből, hogy a levelek tevékenysége a sötétben egészen megváltozik, mert míg nappal szénsavat vesznek